

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8720,Polakom-pracujacym-niewolniczo-dla-III-Rzeszy-w-latach-1939-1945-by-nie-zapomniec.html>
13.03.2026, 13:05

Polakom pracującym niewolniczo dla III Rzeszy w latach 1939-1945 – by nie zapomnieć

02.12.2012

Relacja z pobytu na uroczystości otwarcia 2 grudnia 2012 r. kolejnej wystawy w EL-DE-Haus w Kolonii (Muzeum w dawnej siedzibie kolońskiego Gestapo, tzw. NS-Dokumentationszentrum) przy Appelhofplatz 23-25, 50667 Köln

NS-Dokumentationszentrum der Stadt Köln w EL-DE-Haus

2 grudnia 2012 r. odbyła się w NS-Dokumentationszentrum miasta Kolonii w EL-DE-Haus uroczystość otwarcia nowych pomieszczeń ekspozycyjnych i edukacyjnych przy Muzeum w dawnej siedzibie kolońskiego Gestapo. Placówka ta, utworzona z końcem lat 80. stanowi unikatowe na skalę Niemiec muzeum w miejscu martyrologii obywateli wielu narodów Europy, więzionych i prześladowanych przez funkcjonariuszy zbrodniczej policji politycznej III Rzeszy w latach 1935-1945.

Wśród ofiar liczną grupę stanowią Polacy, których tysiące pracowały niewolniczo dla Niemców w czasie II wojny światowej w licznych zakładach, fabrykach i gospodarstwach rolnych – także przy odgruzowywaniu bombardowanej przez aliantów Kolonii.

Tu, w siedzibie Gestapo, miejscu kaźni więziono wielu Polaków, m.in. przetrzymywano i torturowano polską nauczycielkę **Natalię Tałasiewicz**, pełniącą z ramienia Państwa Podziemnego i Episkopatu misję wśród polskich robotników przymusowych. Aresztowana wskutek dekonspiracji w Hamburgu, przeszła następnie brutalne śledztwo w Kolonii, skąd ostatecznie wysłano ją do niemieckiego obozu koncentracyjnego Ravensbrück, gdzie została zamordowana. Papież Jan Paweł II włączył ją do grona błogosławionych Kościoła.

Przypomnieć należy, że już w październiku 1939 r. przywieziono do Kolonii transport blisko 1000 żołnierzy polskich, uczestników kampanii wrześniowej, których jako jeńców wojennych internowano na terenie Messellager Deutz. Ostatnim straconym przez Gestapowców na dziedzińcu EL-DE-Haus był Polak, Józef Biaszczak, robotnik przymusowy, którego Gestapo zmusiło do wykonywania pracy gońca i jako niewygodnego świadka swych zbrodni zgładziło 3 marca 1945 r., tuż przed wkroczeniem żołnierzy amerykańskich do Kolonii. Zaniechana mogiła naszego rodaka oraz tablica upamiętniająca polskich żołnierzy, ufundowana wkrótce po wojnie przez Polaków obozu przesiedleńczego w Etzel na cmentarzu Westfriedhof przy Venloer Str. w Kolonii, wymagają renowacji. Etzel – to miejsce w którym polscy księża, więźniowie KL Dachau, po wyzwoleniu obozu 29 kwietnia 1945 r. zostali kapelanami Polaków, repatriantów do Polski.

Uroczystość 2 grudnia 2012 r. zgromadziła w kolońskim NS-Dokumentationszentrum kilkuset gości, w tym blisko stu oficjalnych z nadburmistrzem Kolonii Panem Jürgenem Rotersem, a także reprezentantów czołowych urzędów miejskich i landowych NRW, szefów placówek kulturalnych, stowarzyszeń i najważniejszych ugrupowań politycznych. Na liście gości znalazły się też IPN, delegacje przedstawicielstw dyplomatycznych Belgii, Francji i Federacji Rosyjskiej.

Dotychczasowa ekspozycja w EL-DE-Haus zawiera także dokumentację polskich losów w tym miejscu. W przyszłości należałoby zadbać o szersze wyeksponowanie polskich wątków i lepsze upamiętnienie ofiar. Istotne wsparcie ze strony Polski widzę w takich instytucjach jak Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa – instytucji powołanych do tego zgodnie ze swoimi zadaniami ustawowymi, czy ze strony konsulatu RP w Kolonii.

Nie można także zapomnieć o historii tysięcy polskich rodzin, które w czasie zaborów osiedliły się na terenie obecnych Niemiec. Mieszkający tu Polacy brali udział w życiu społecznym i rozlicznych obywatelskich inicjatywach w ramach ośrodków kulturalnych, klubów sportowych, w miarę możliwości udzielając się też politycznie. To oni pierwsi byli zamykani w niemieckich więzieniach i obozach.

W El-De-Haus otwarto bibliotekę – zawiera 17.303 egzemplarzy książek o tematyce: „Narodowy socjalizm w Kolonii w latach 1933-1945”

Pragnę poinformować, że 31 stycznia 2013 r. planowane jest otwarcie kolejnej wystawy w nowej części ekspozycyjnej Muzeum.

Anna Jagodzińska

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

